

Příloha k protokolu o SZZ č.

Diplomant: **Bc. Andrea Dvořáková**

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Filozofická fakulta, Ústav kulturních studií

Obor: Literárně-historická studia (LHSn)

Recenzent diplomové práce:

Prof. PhDr. Petr Bílek, CSc.

Datum odevzdání posudku: 18. 6. 2015

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Postava upíra a její proměny v literatuře

.....
(téma)

Cíl práce, její účel a směřování

Práce deklaruje v Úvodu zřetelný cíl – nabídnout přehledný obraz vampyrismu v západní literatuře 19. a 20. století. Tento cíl určuje také směřování práce a je víceméně naplněn.

Metodologie

Práce shrnuje a do svébytného výkladu organizuje prvky poznání, jež se věnují upírské tradici a okolnostem vzniku a vývoje postavy upíra v literatuře. Práce s využitím dosti široké škály zdrojů dobře mapuje společenský kontext 19. století, v němž dostává prostor spiritismus a mění se i postoje k smrti. Tento výklad jen poněkud činí poněkud monotónním metoda výkladu, který postupně čerpá z jednotlivých knih, jež konspektuje a parafrázuje. Čtyřicet odkazů na jediný zdroj, jež jdou zcela za sebou (od pozn. 54 do pozn. 94), se mi zdá jako poněkud velké množství – výraznější vlastní členění po tématech spíše než po zdrojích-knihách by i těmto pasážím jistě prospělo. Výklad zájmu o upíry a vampyrismus v dobovém kontextu kombinuje diplomantka s pozorností k základním narativním rysům postavy upíra v literárních textech. Zde se opírá o standardní naratologickou literaturu (Rimmon-Kenanová, Chatman, Doležel). Není však zjevné, jak texty, které podrobí k detailnější analýze, vybírá a proč se věnuje právě jim a ne jiným.

Práce s odbornou literaturou

Andrea Dvořáková se opírá o základní dostupnou literaturu k tématu upírů a vampyrismu. Z hlediska její komplexnosti je poněkud škoda, že nesáhla i po pracích ve slovenštině (např. MALÍČKOVÁ, Michaela: *Upír jako maska inakosti: Od netvora k civilizovaným ochrancom ľudskosti*. Nitra: Univerzita Konštantýna Filozofa v Nitre, 2013. TARANENKOVÁ, Ivana; JAREŠ, Michal, eds.: *Strach a hrôza: Podoby hororového žánru*. Bratislava: Ústav slovenskej literatúry SAV, 2011.), ale hlavně i po v českém překladu dostupné antropologické práci Tommasa Bracciniho: *Před Draculou: Archeologie upíra* (Praha: Argo, 2013), která by autorce pomohla překlenout skok od samých počátků obrazu upíra v sumerských mýtech či v antickém mýtu o Lamii k jeho modernímu romantickému

znovuzrození. Uvedená etnologicky založená práce ukazuje, jak produktivní roli hrál především v jihoevropském a balkánském folklóru raného novověku. Z hlediska využitých pramenů mi přijde na škodu, že autorka zcela pominula rozsáhlou dvousvazkovou antologií Otto Penzlera: *Z upířích archivů*, jež je od r. 2010 k dispozici i v českém překladu a nabízí 1 500 stran upírských textů. Tato absence je o to záhadnější, že autorka tudíž musí některé texty číst a citovat z překladů slovenských, obsažených v antologii *Na počiatku bol Upír*.

Styl a prezentace

Výklad členěný v jádru práce podle jednotlivých rysů, které upír-netvor a upír-člověk v jednotlivých textech může nabývat, je v celku přehledný a zvolené členění se ukazuje jako možné a fungující. Jistý problém však spočívá v tom, že u každého rysu postavy upíra se Andrea Dvořáková věnuje těm textům, které daný rys tematizují, a zcela ponechává stranou ty texty, v nichž aktualizován či výrazněji využit není. Z výkladu pak není patrné, nakolik je ten který rys invariantní, tedy týkající se takřka každé upírské postavy, a nakolik je výjimečný, protože se objevuje jen v několika málo textech. Autorka tímto přístupem také dává stranou vývojovou linii, tedy faktor pozorující, v kterých obdobích – či autorských poetikách – se ten který rys vyskytoval výrazně a v kterých chyběl. Chybí i datace vzniku jednotlivých povídek, jež by pro čtení v naznačeném duchu poskytovala alespoň určité vodítko.

Rozsáhlé citované pasáže lze přijmout jako svého druhu antologii, členěnou podle bodů, jež diplomantka zkoumá. Velice často jsou však citáty užity jako bezproblémový doklad, jako „důkaz“ před nimi zformulované teze. Citát si ale vždy zaslouží i svůj vlastní, na interpretaci založený výklad.

Úroveň výkladu kolísá, protože některé zkoumané rysy jsou zjevně nosnější a produktivnější než rysy jiné. Pěkný je např. výklad upíra jako hrozby z cizích krajů, opřený o Saidův koncept exotična jako hrozby, jak jej rozvinul ve svém *Orientalismu*. Některé jiné části vyznívají naopak zcela popisně.

Rozkolísaná je i volba terminologie. Diplomantka si funkčně vypůjčuje konkrétní typologickou terminologii Doleželovu či Chatmanovu, ale tam, kde musí užívat své vlastní pojmosloví, působí práce poněkud rozpačitě. Např. když v Úvodu mluví o „fenoménu vampyrismu v literatuře“, je toto označení ještě přijatelné, byť spíše v obrazném významu. Když ale v následné větě říká: „Krátce se podívám na fenomény, které stojí na pozadí vstupu postavy upíra do zábavné literatury...“ (s. 7), lze jen stěží hádat, proč a v jakém smyslu používá husserlovský pojem fenoménu. Podobných sklouznutí k nereflektovaným klišéovitým pojmům je v textu dost.

Celková koherence a akademická disciplinovanost

Diplomová práce několikrát využije slovo přehled – a oprávněně, protože má vskutku přehledový charakter jakési vstupní inventury. Ta je jistě podstatná pro autorku práce, ale je otázkou, nakolik je užitečná pro obor, v němž už této problematice bylo věnováno dost času i prostoru. V tomto ohledu také mrzí, že se autorka opírá pouze o odbornou literaturu dostupnou v češtině. Proto jako spolehlivý zdroj využívá staromódní práci Hrabákovu (*Od laciného optimismu k hororu*, 1989) a naopak ignoruje celou škálu akademických prací, jež byly tématu věnovány v angličtině. To je dle mého soudu důvodem, proč celek práce působí nedotaženě – nevstupuje do širokého dialogického toku pokusů o interpretaci vampyrismu a s ním souvisejících témat a otázek, ale funguje spíše jakou diplomantčin soukromý text, jehož účel říká – já si v tom dělám jasno pro sebe. I aplikace naratologických pojmů, jakkoli pracně a pečlivě udělaná, zůstává vskutku u aplikování, aniž by si kladla otázku, co z takového

kombinace vyplývá – jak pro naratologii, tak i pro kulturní práce o vampyrismu. Zároveň je třeba nicméně ocenit pensum práce, která byla zjevně při psaní tohoto textu odvedena.

Práci **doporučuji** k obhajobě.

Návrh na klasifikaci diplomové práce: **velmi dobře**



.....
podpis recenzenta diplomové práce

V Českých Budějovicích dne 18. 6. 2015

Stupeň klasifikace:	výborně	velmi dobře	dobře	nevyhověl
---------------------	---------	-------------	-------	-----------